

RAPORT

privind teza de doctorat cu tema „*Infrațiunea și pedeapsa în dreptul penal român: de la Codul penal din 1864 la cel din 1937*”, redactată și susținută public de d-na Sorina Siserman, în anul 2001, sub coordonarea prof. univ. dr. Dumitru Firoiu

Semnatori: Prof. univ. dr. Manuel Guțan, Universitatea Lucian Blaga din Sibiu
Prof. univ. dr. Dan Claudiu Dănișor, Universitatea din Craiova
Conf. univ. dr. Elena Tereza Danciu, Universitatea din Craiova

I. Obiectul și limitele evaluării:

Ca urmare a sesizării înaintată CNATDCU, înregistrată sub numărul 2239/14.09.2106 și având în vedere Decizia nr. 1/10.03.2017 a Comisiei de Științe Juridice prin care a fost numită o comisie de lucru formată din: Prof. univ. dr. Manuel Guțan (ULB Sibiu), Prof. univ. dr. Dan Claudiu Dănișor (Universitatea din Craiova) și Conf. univ. dr. Elena Tereza Danciu (Universitatea din Craiova), am formulat următoarele puncte de vedere privind cerințele de conformitate ale tezei de doctorat cu tema „*Infrațiunea și pedeapsa în dreptul penal român: de la Codul penal din 1864 la cel din 1937*”, redactată și susținută public de d-na Sorina Siserman, în anul 2001, sub coordonarea prof. univ. dr. Dumitru Firoiu.

II. Constatări cu privire la respectarea standardelor de etică academică:

În urma consultării și confruntării tezei de doctorat a doamnei Sorina Siserman cu textele citate în notele de subsol am constatat următoarele:

1. La pagina 9 din teza de doctorat a doamnei Siserman, nota 2, care face trimiterea către *Istoria dreptului românesc*, Tratat, Vol. I, Editura Academiei RSR, București, 1980, p. 74, este corectă. Incorectă este trimiterea către Pomponius Mela, XII, pe care o găsim în tratat la aceeași pagină (74). Cităm: „De la Pomponius Mela aflăm că duelul judiciar era folosit și în caz de recăsătorire a văduvelor...”. În teza de doctorat nu găsim nici textul, nici informația respectivă, deci nu se justifică trimiterea către acest autor antic;

2. La pagina 11 din teză există o citare incorectă a paginii. Informațiile despre înlocuirea principiului răzbunării sângelui sau al pedepsei cu principiul compoziției voluntare le găsim în *Istoria dreptului românesc*, Tratat, Vol. I, la p. 143 și nu la p. 74;

3. Pagina 14 – Pravilele, redactate începând cu secolul al XV-lea, nu au fost „scrise în grecește”, ci în limba slavonă. În limba greacă au fost redactate codurile realizate către sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea;

4. Pagina 15 – La nota 2 din teză găsim: „Dumitru Firoiu, op. cit.”. Dumitru Firoiu nu mai fusese citat anterior.

5. Pagina 16 – Trebuia, într-adevăr, citată și pagina 432 din *Istoria dreptului românesc*, Tratat, Vol. I;

6. Pagina 18 – Pagina 437 din *Istoria dreptului românesc*, Tratat, Vol. I, este citată corect, în ceea ce privește infrațiunea de „hiclenie”. În privința denumirilor pe care infrațiunile le-au avut în vechiul drept românesc, cutumiar și scris, trimiterea ar trebui probabil făcută către pagina 430 din *Istoria dreptului românesc*, Tratat, Vol. I;

7. La paginile 19-20 din teza d-nei Siserman se face o prezentare a infrațiunilor reglementate în „Legea țării”. Informații despre aceste infrațiuni sunt în majoritatea lucrărilor de istorie a dreptului românesc. Prezentarea este, însă, diferită. Considerând tratatul de *Istoria dreptului românesc* ca sursă primară de informare, trimiterile pentru ideile preluate din tratat ar trebui să fie de la pagina 436 până la pagina 447, cu toate că, în egală măsură, ar putea fi citați și alți autori;

8. Pagina 21 – Pentru clasificarea pedepselor, informația a fost probabil preluată din Istoria dreptului românesc, Tratat, Vol. I, pagina 447, mai ales în ceea ce privește pedeapsa capitală și bătaia;

9. De la pagina 22 la pagina 24 sunt prezentate pedepsele, așa cum erau reglementate în perioada medievală, în Țările Române. Este citat tratatul de Istoria dreptului românesc și dispoziții din Cartea românească de învățătură, comentate în Crestomație pentru studiul istoriei statului și dreptului RPR, Vol II, Editura Științifică, București, 1963 – autori Ștefan Pascu, Vladimir Hanga. În general, sursele originare pentru dispozițiile cuprinse în dreptul nescris se află în colecțiile de documente, unde accesul este mai greu. Unele dintre acestea sunt redactate în limba slavonă sau cu litere chirilice, fapt care pentru mulți dintre noi îngreunează descifrarea, cu atât mai mult cu cât unii sunt doar juriști, nu și istorici. De aceea, pentru perioade mai vechi, raportarea nu se face direct la textul respectiv, ci la comentariile altor autori privind acel text. În tratatul de Istorie a dreptului românesc pedepsele sunt prezentate de la pagina 447 la 456. Nota autoarei trimite corect la pagina 455, în privința pedepselor complementare;

10. Paginile 25-31 cuprind citări corecte. Autori Vladimir Hanga, Ștefan Pascu, Dumitru Firoiu, Mihai Ruja, Horia Oprean;

11. Pagina 32 nu conține citări. Cu toate acestea, datele prezentate sunt conținute în lucrările citate anterior;

12. Este corectă trimiterea către pagina 319 a Tratatului de Istoria dreptului românesc, Vol. II, Partea I, privind reglementarea unor „infrațiuni împotriva comerțului”. Datele despre Codica Criminalicească a Moldovei sunt tot în Tratat, același volum, la pagina 316. Ar fi fost indicat ca trimiterea să includă și această pagină;

13. Pagina 35, care enumeră actele normative ale perioadei respective nu conține note. Informațiile au caracter generic și pot fi găsite în mai multe lucrări de Istoria dreptului românesc;

14. Paginile 36-42 conțin citări corecte;

15. La pagina 43 prima notă este citată corect atât în ceea ce privește lucrarea, cât și în privința numărului paginii. La nota a doua este citat corect autorul, cu mențiunea că numele acestuia este Florin Constantiniu și nu Constantin (probabil greșeală de dactilografiere, o mai întâlnim și în alte pagini), dar este greșită pagina. Corect este 233 și nu 135;

16. Pagina 44 cuprinde citări corecte, inclusiv pagina 113 din Istoria dreptului românesc, Tratat, Vol. II, Partea a II-a;

17. La prima notă este citată corect pagina 80 a Tratatului de Istoria dreptului românesc, Vol. II, Partea a II-a. Pentru nota a doua este citată corect lucrarea, paginile sunt 81-82 și nu 80;

18. La paginile 46-47, în ceea ce privește reforma agrară realizată prin legea rurală de la 1864, autoarea se raportează la C. Hamangiu, Codul general al României, Legi uzuale, Editura Alcalay, pagina 95. Datele respective le găsim și în Istoria dreptului românesc, Tratat, Vol. II, Partea a II-a, pag. 19-20;

19. Pagina 48 nu are note, dar prezintă date despre elaborarea celor patru coduri în anul 1864 și despre structura Codului civil, date care pot fi extrase consultând textele acestor coduri;

20. Pagina 50 este fără notă de subsol. La această pagină, informațiile despre adoptarea Codului penal de la 1864 pot fi găsite în Ioan Tanoviceanu, Tratat de drept și procedură penală, Ediția a II-a, Vol. I, Tipografia Curierul Judiciar, 1924, pag. 216-218;

21. La pagina 51 este citat corect Tanoviceanu, paginile însă nu corespund. Astfel, la nota 1 - corect este pagina 219 și nu 221; la nota 3 – corect este pag. 223 și nu 221; la nota 4 – corect este pag. 223-224 și nu 222;

22. Pagina 52 nu conține note. Pagina cuprinde informații despre structura și modificările Codului penal de la 1864. Ar fi trebuit citat tot Tanoviceanu în privința solicitării lui G. Triandafil privind „corecționalizarea unor delict”, pag. 223;

23. Pagina 56 nu conține note, dar prezintă conținutul unor articole din Codul de procedură penală, menționate în text;

24. Pagina 57 - Citat corect Tanoviceanu, incorect paginile 41-42;

25. Paginile 61, 62, 66, 68, 70, 74-76, 78-80, 82, 83, 86, 88, 89 nu conțin note de subsol. Paginile respective cuprind comentarii ale unor articole ale Codului penal de la 1937 în comparație cu articole din Codul penal de la 1864. Observăm, însă și nota personală a autoarei ceea ce ne determină să credem că sunt în mare parte comentarii personale în prezentarea unor dispoziții ale acestor coduri. De aceea, probabil nu apar citări. La paginile 62, 72, 82 găsim raportări generale de genul „clasificări date de doctrină”, „unii autori”, „criticile formulate de doctrină”. Sunt expresii generice, întâlnite în multe lucrări, în care sunt prezentate opinii la care au aderat mai mulți autori. Nu putem considera că reprezintă o greșală a autoarei;
26. La pagina 91, la nota 2 este aceeași pagină ca și la nota 1, respectiv, pagina 11;
27. Pagina 92 are notă de subsol: „I. C. Drăgan, Istoria românilor, Editura Europa Nova, București, 1993, p. 200”;
28. La paginile 93, 94 este citat corect M. Bărbulescu, colectiv. Nu este necesară notă de subsol la pagina 95. Este suficientă raportarea de la pagina 94;
29. La pagina 96 ar fi trebuit citat I. Scurtu, Istoria României între anii 1918-1940. Evoluția regimului politic de la democrație la dictatură, p. 65-66;
30. Pagina 97 conține citări corecte la notele 1 și 3. La nota 2 este citat corect autorul, pagina este 328 și nu 306;
31. De la pagina 96 și până la pagina 106 există o secțiune numită „Împrejurările care au determinat elaborarea legii pentru reprimarea unor infracțiuni contra liniștii publice”. În cadrul acestei secțiuni autoarea citează cartea lui Gh. Tătărăscu „Mărturii pentru istorie”. La paginile 98 și 99 există note, unde Gh. Tătărăscu este citat. De la pagina 100 și până la pagina 106 nu mai există note de subsol. Cu toate acestea doamna Siserman și la începutul și la sfârșitul secțiunii menționează sursa din care s-a inspirat;
32. La pagina 108 este o notă de subsol iar sursa din care se inspiră autoarea este prezentată în textul lucrării. Citez „...vom face câteva referiri legate de modul în care statele confruntate cu situații similare și-au soluționat problemele, folosindu-ne de unele date luate din expunerea de motive ce a însoțit proiectul legii...”. A se vedea nota de la pagina 107;
33. La fel și la pagina 109;
34. Pornind de la pagina 113 și până la pagina 126 sunt prezentate și comentate dispoziții ale Legii pentru reprimarea unor noi infracțiuni contra liniștii publice numită și Legea Mârzescu. Comentariile la această lege sunt din raportul publicat la Senat, respectiv la Camera Deputaților, în M. O. din 11 decembrie 1924, respectiv 22 ianuarie 1925. În această secțiune nu sunt note la paginile 113, 117 și 122, dar sunt note la toate celelalte pagini și este evident că raportarea se face la textul de lege și la cele două rapoarte;
35. La pagina 130 sunt prezentate modificările făcute în anul 1927, articolului 11 al Legii pentru reprimarea unor noi infracțiuni contra liniștii publice. Nu este necesară notă de subsol. Trimiterea este în text;
36. La pagina 131 este corespunzătoare nota de la pagina 132, și anume, I. Scurtu, Istoria României între anii 1918-1940. Evoluția regimului politic de la democrație la dictatură. Pagina este însă 127 și nu 126;
37. La pagina 135 sunt prezentate dispoziții pentru completarea Legii pentru reprimarea unor infracțiuni contra liniștii publice din 1933. Nu este necesară notă de subsol;
38. La pagina 136 este continuată prezentarea dispozițiilor aceleiași legi precum și dispoziții ale unor decrete-legi. Aceeași situație ca la pagina 135;
39. La pagina 139 nu este I. Scurtu, fără citare, așa cum constată Comisia de la Cluj. I. Scurtu scrie la pagina 130 despre asasinarea lui I. G. Duca, dar fără amănuntele pe care le găsim în lucrarea autoarei. Datele sunt luate din cartea lui Mihai Fătu, Ion Spălățelu, Garda de fier, organizație de tip fascist, Editura Politică, București, 1980, pagina 97, carte citată la paginile 137, 138;
40. La pagina 140 sunt prezentate dispoziții ale Legii contenciosului administrativ din 1925 și ale Legii pentru apărarea ordinii în Stat din 1934. La această pagină există citare;
41. Între paginile 141-144 sunt prezentate dispozițiile aceleiași legi, deci trimiterile se află în text;

42. La paginile 146-147, Comisia de la Cluj constată că ar trebui făcută trimitere către prefața Codului penal Carol al II-lea, adnotat de C. Rătescu și colectiv, paginile VII, VIII, IX. Autoarea face trimitere la prefața Codului la pagina 148 din lucrare;
43. La paginile 149-150 este prezentată structura codului. Nu este necesară notă;
44. La pagina 151 este corectă nota 2. La nota 1 este corectă pagina 233 și nu 232 iar la nota 3 corectă este pagina 73 și nu 72;
45. La pagina 152 nota 2 citată corect. La nota 1 ar trebui adăugată și pagina 74;
46. Pagina 153 – pagina 74 din lucrarea citată se găsește pe această pagină. Citare corectă.;
47. Pagina 155 cuprinde citări corecte. În ceea ce privește ideea că Traian Pop nu putea să comenteze în 1923 un text apărut în 1936, la pagina 244 a Codului penal Carol al II-lea, adnotat este citat la „Bibliografie”, după comentariul de la pagina 243, Traian Pop, Drept penal, partea generală, Vol. II, 1923-1924. Deci autoarea nu greșește;
48. Pagina 156 ar fi trebuit să conțină trimiteri către „Lucrările pregătitoare ale Consiliului legislativ, pagina 246-247;
49. Pagina 157 ar fi trebuit să conțină trimiteri către „Lucrările pregătitoare ale Consiliului legislativ, pagina 264 și către Traian Pop, Comentariu, pagina 275;
50. Pagina 158 trebuia să citeze din „Lucrările pregătitoare ale Consiliului legislativ, pagina 272. În rest, observăm nota personală a autoarei în comentarii cu trimitere către pagini anterioare din cod, respectiv pagina 264-265;
51. Pagina 159 trebuia să citeze Comentariul lui Traian Pop, pagina 267;
52. Paginile 161-162 prezintă și analizează art. 22-25 din Codul penal. Nu sunt necesare note;
53. La pagina 165 este corect V. Dongoroz, Comentariu, în Codul penal Carol al II-lea, adnotat, pagina 92-93 și nu 95. Pentru alineatul final ar fi trebuit și pagina 110 din V. Dongoroz, Comentariu;
54. Pagina 166 ar fi trebuit să conțină V. Dongoroz, Comentariu, pagina 111;
55. La pagina 168 este incorectă trimiterea în text la art. 52 al. 2 și 3. Este vorba, în realitate despre art. 57, al. 2 și 3, care reglementa crearea și destinația „fondului amenzilor”, administrat de către Ministerul Justiției. În plus, trebuiau citate și Lucrările pregătitoare ale Consiliului legislativ, pagina 132;
56. Pagina 169 conține comentarii ale Consiliului legislativ, pagina 154. Pagina nu are note de subsol, dar autoarea face trimitere în text către Consiliul legislativ. Citez: „...față de această stare de lucruri, Consiliul legislativ a considerat că...”. Despre originea dispozițiilor cuprinse în codul penal de la 1937, art. 65-69, privitoare la suspendarea executării pedepselor este vorba despre Legea franceză din 26 martie 1891 și nu 1901;
57. La pagina 170 este corectă pagina 156 și nu 159;
58. La pagina 171, nota 1 este corectă pagina 169 și nu 159;
59. Pagina 174 - Probabil trimiterea ar trebui să fie către paginile 302-303 și nu 360. La pagina 360 din cod nu se găsesc ideile prezentate în lucrarea autoarei;
60. Pagina 175 – Incorect pagina 157. Corect pagina 309, Lucrările pregătitoare ale Consiliului legislativ, „Despre beția accidentală completă”;
61. Pagina 176 ar fi trebuit să conțină trimiteri către Lucrările pregătitoare ale Consiliului legislativ, pagina 345-346;
62. Paginile 178-179 prezintă și analizează art. 144-145, 148-149 și art. 151 din Codul penal în care nu găsim idei preluate din comentarii sau din Lucrări pregătitoare ale Consiliului legislativ. Există o singură mențiune din comentariul lui Traian Pop este „libertatea supravegheată este o formă a sistemului anglo-american de condamnare condiționată”, pagina 364;
63. Pagina 181 ar fi trebuit să conțină trimiteri către Lucrările pregătitoare ale Consiliului Legislativ, pagina 382;
64. La pagina 182 găsim idei exprimate în Lucrările pregătitoare ale Consiliului Legislativ, pagina 383.

III. Concluzii:

În urma analizării raportului de specialitate privind sesizarea de plagiat, întocmit de comisia de lucru a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, în urma analizării comparative a textului tezei de doctorat și a textelor lucrărilor suspectate a fi fost plagiate, am constatat următoarele:

1. Autoarea tezei de doctorat a folosit, cu certitudine, lucrările *Istoria dreptului românesc*, vol. I (responsabil volum V. Hanga), Editura Academiei RSR, București, 1980, *Istoria dreptului românesc*, vol. II, partea întâi (responsabil volum L.P. Marcu), Editura Academiei RSR, București, 1984 și *Istoria dreptului românesc*, vol. II, partea a doua (responsabil de volum D.V. Firoiu și L.P. Marcu), Editura Academiei RSR, București, 1987 ca unele din cele mai importante surse bibliografice ale lucrării. În cazurile suspectate de plagiat, pot fi făcute următoarele observații:

- informația citată necorespunzător sau necitată ce a fost preluată *ad litteram* vizează părți de text reduse ca număr și ca întindere, făcând referire, cel mai adesea, la definirea unor infracțiuni sau pedepse penale dar și la judecăți de valoare;

- în cea mai mare parte, informația citată necorespunzător / necitată nu a fost preluată *ad litteram*, ci prin sintetizarea și reformularea ei de către autoare;

- trecerea în revistă a legislației dintr-o anumită perioadă nu a fost preluată *ad litteram* și face referire la un corp relativ comun de informație.

2. Se constată aceeași citare necorespunzătoare sau lipsă a citării în cazul informației sintetizate și prelucrate din alte opere:

- la pagina 91, citare necorespunzătoare din I. Scurtu, *Istoria României în anii 1918-1940: Evoluția regimului politic de la democrație la dictatură*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1996 (conform analizei UBB);

- la paginile 93-94, informații citate necorespunzător din M. Bărbulescu, D. Deletant et al., *Istoria României*, Editura enciclopedică, București, 1998 (conform analizei UBB).

3. Se constată o preluare *ad litteram* de text în cazul altor opere:

- la paginile 101-106 sunt preluate, cu ghilimele, largi pasaje din opera lui Gh. Tătărescu, *Mărturii pentru istorie*, Editura Enciclopedică, București, 1996 fără a fi precizată sursa lor bibliografică.

4. Autoarea tezei de doctorat *Infracțiunea și pedeapsa în dreptul penal român: de la Codul penal din 1864 la cel din 1937*, doamna Sorina Siserman, a preluat informații (din sursele menționate mai sus) pe care le-a sintetizat și redat cu cuvinte și o topică proprie fără a cita însă sursa acestora sau a citat-o incomplet. Acest tip de informație necitată / citată incomplet se regăsește în 16 pagini (9, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 34, 43, 45, 46, 47, 91, 93, 94). Aceste preluări se regăsesc atât în cadrul informației suport a demersului analitic, cât și în corpul analitic propriu-zis al tezei de doctorat;

5. În analiza comisiei UBB se prezumă că informația dintr-o altă serie de 16 pagini (61, 62, 70, 72, 74, 75, 76, 78, 79, 80, 83, 86, 88, 89, 95, 96) ar fi preluată, fără a fi citată, din alte surse. Ca și comisia UBB, nu am detectat posibilele surse ale acestor informații. În condițiile în care nu există dovezi concrete, consider că aceste suspiciuni nu pot fi reținute în evaluarea acuzației de plagiat;

6. Am detectat câteva preluări *ad litteram* de text la paginile 22-23, 46-47, vizând unele definiții de infracțiuni dar și câteva judecăți de valoare;

7. Există la paginile 101, 102, 103, 104, 105 texte preluate *ad litteram* dintr-o sursă bibliografică, dar toate aceste texte sunt marcate prin ghilimele. Prin urmare, nu cred că se poate reține intenția autoarei de a plagia, ci, mai curând o neglijență în expunerea resurselor bibliografice;

8. Trecerea în revistă a legislației dintr-o anumită perioadă, fără a face referințe bibliografice (problemă detectată de comisia UBB la pagina 35) nu credem că poate fi reținută în evaluarea acuzației de plagiat. Textele respective nu au fost preluate *ad litteram* dintr-o altă sursă și fac referire la un corp relativ comun de informație;

9. Lipsa citării în cazul unor referințe generice la doctrină (vezi p. 82) este, mai curând, expresia unei carențe în disciplina cercetării științifice.

În concluzie, în cazul unora dintre suspiciunile de plagiat se poate constata prezența unui plagiat de idei și, într-o mică măsură, prezența unor preluări *ad litteram* de text din diverse surse bibliografice. Este evidentă, în aceste cazuri, încălcarea standardelor de etică academică, precum și a reglementărilor legale privind protejarea proprietății intelectuale. În cea mai mare parte a suspiciunilor de plagiat sesizate, plagiatul nu credem că se confirmă: fie suntem în prezența unor suspiciuni nedovedite, fie în prezența unei neglijențe lipsite de gravitate în marcarea surselor bibliografice, fie în prezența unor curențe în disciplina cercetării științifice.

Având în vedere aceste aspecte, precum și ponderea redusă a plagiatului constatăm că nu se impune retragerea titlului de doctor doamnei Sorina Siserman.

Prof. univ. dr. Manuel Guțan

Prof. univ. dr. ~~Den~~ Claudiu Dănișor

Conf. univ. dr. Elena Tereza Danciu